

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krone, za pol in četrť leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnistvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubili!

Kmečki stan, srečen stan!

Dopisi dobrodosli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerho zniža.

Štev. 26.

V Ptuj v nedeljo dne 28. junija 1908.

IX. letnik.

Iz starih časov ...

Pošteni slovenski posestnik, katerega ime je uredništvu znano, nam piše:

„Jaz sem danes že 80 let star in v teh letih izgubi človek veselje do politike in prepira; saj je menda vsa politika samo prepir. Sploh se nisem nikdar veliko za politiko, društva, stranke menil, kajti v času moje mladosti smo kmetje veliko delali pa bolj kod danes živeli. Mislil da marsikateri današnjih kmetov bi rad menjal z življenjem kmeta izza časov tlake. Kajti čeprav nimamo več desetine in tlake, se nam vendar ne godi bolje.“

S ve lase imam, gospod urednik, in že zato mi dovolite par besed. Spominjam se otroških mojih let. Hiša mojih starišev je bila sosedna farovžu. In v farovžu je vladal takrat (pred 70. leti) župnik J. K., star gospod, ki počiva že desetletja pod grudo domače zemlje. Vidite, ta župnik je bil pravi duhovnik. Na političnih shodih ga ni nikdo slišal govoriti, ali kadar je pravil z milim, očetovskim glasom raz prižnice nauke krščanske ljubezni, takrat ni ostalo nobeno oko suho, takrat smo se res čutili kot družina, kot bratje in sestre, katere združuje prava ljubezen. S hojekajočimi časniki v roki nisem nikdar videl našega župnika, pač pa za plugom in pri delu v goricah. Kolikokrat je prišel naravnost iz njive z blatnimi čevlji k umirajočim, ki so hrepeneli po njegovi tolažbi in z lahkim srcem umrli, ko jim je dal brez mučenja odvezo. Za testamenti tudi ni letal in od ljudi je vzel le toliko daril, kolikor jih je potreboval za življenje ...

Res, gospod urednik, to je bil pravi krščanski duhovnik. Leta so minula in šel sem po svetu. Videl sem precej dežel in čeprav niso bili

duhovniki povsodi enaki našemu župniku, trudili so se vendar večidel, da vzdržijo dobro spoznavljanje in prijateljstvo med farani. Imel sem celo priliko, da slišim na lastna ušesa nemškega škofa, ki je v cerkvi zaklical, da duhovnik nima s politikom ničesar opraviti.

Ali čez leta sem prišel domu in videl vse drugačne razmere. Dobri, pravi duhovniki so postali redki, — na njih mestih pa so sedeli Vurkelci, Sorkoti, Rabuzeki, Ogrzaki, Svatonci in ednaki gospodje. Po pravici povem, da najprve nisem veroval člankom našega „Stajerca“. Mni ni šlo v glavo, da bi se mogel katoliški duhovnik iz narodnostnega sovraštva tako daleč pozabiti, da iztrga križ iz groba. V glavo mi ni šlo, da bi mogel duhovnik umirajočemu odvezo braniti, samo zato, ker je revež naročnik kmetijske lista. Nisem mogel razumeti, da bi mislil duhovnik ob smrti posteljati le na denar in da bi milica pokopati ne hotel zaradi denarja. Na, vsega tega nisem mogel verjeti. In mislil sem si: „Stajerc“ si nalsga veliko odgovornost zaradi svojih člankov. Na drugi strani pa mi ni šlo v mojo kmetisko glavo, da po „Stajercu“ napadeni duhovniki ne tožijo. „Stajerc“ je očital enemu duhovniku, da je zahrbtno na ljudi streljal, — pa ni bil tožen. Drugemu je očital čudne stvari z kopajočimi se dekletami, — pa ni bil tožen. Tretjemu je očital, da je očiglnil ljudstvo z lažmi za tisočake, pa ni bil tožen ... Vidite, gospod urednik, to dejstvo mi je delalo preglavice. Zakaj ne tožijo? Izgovor, da nimajo zaupanje v sodnijo, je vendar jalov, ko vendar isti duhovniki tolikokrat vboje kmeta tožarijo ... In prišlo mi je na misel, da mora vendar vse to, kar piše „Stajerc“, res biti ...

Pozneje sem se sam prepričal. In kadar

sedim zdaj v nedeljo za hišo ter prebiram „Stajerca“, takrat prihaja zopet spomin na nekdanjega našega župnika. Kaj bi ta pravi duhovnik rekel, ko bi videl današnje svoje tovariše? Mislil, da bi alekel duhovniško suknjo in se milo zjokal ...

Duhovniki, ne pozabite krščanstva! To vam kliče star mož, ki je sicer samo kmet, ki pa vendar čuti in misli!

Politični pregled.

Politični položaj je kazal v zadnjih tednih prav temne oblake na obzorju. Slo se je za Wahrunda. Visokošolski profesor Wahrund je imel namreč predavanje, v katerem je bilo par klerikalcem neprijaznih besed. To je dalo črnim čukom in sovam vseh jezikov povod, da pričnejo viharni napad na avstrijsko šolstvo. Saj je šola, razširjevalka znanja in izobrazbe, trn v oku klerikalizma, ki zamore vladati edino v temi in neumnosti. V hipu pa, ko so hoteli klerikalci na komando danjškega špiser-kralja dr. Luagerja dobiti šolstvo v svoje kremplje, v tem hipu so stali vsi naprednjaki vseh narodov v eni vrsti, da se obranijo tega napada. Klerikalci so zahtevali, da profesor Wahrund sploh ne sme več podučevati. Nahujskali so zgornjoštajerske kmete, da so šli ti reveži s poleni in se pretepavali pod vodstvom razgrajca Hagenerja s študenti. Grozili so, da bodo na Tirolskem s puškami na naprednjake streljali. Ali vse, kar je naprednega, svobodnomiselnega, je stalo trdno. Napredni kmetje so izjavili, da se ne pustijo zlorabljati v klerikalno-politične namene in da ne grejo v ogenj po kostanj za črnh. Študenti pa so proglasili po vseh visokiholah splošni štrajk ... Zdaj je vsa zadeva končana. Profesor Wahrund bo podučeval v

Pri „grobjan-birtu“.

III.

Miha je pogledal nekega dne okoli sebe, ako ga tudi vsi poslušajo, popraskal se je po svojih kodrastih lasih in pričel pripovedovati:

„Veste, kaj jo je posestnik Urban že zopet ošpilal? Včeraj je bil potok ob njegovi hiši precej velik, kajti prejšnje dni je deževalo. Ob potoku se je sprehajal učitelj Grilček. Mož je tudi prvak; ako sliši nemško besedico, postane rdeč kot kuhan rak in prične godrnjati kot razjarjeni purman. No, mostu v bližini Urbanovega posestva ni bilo, Grilček bi pa rad na drugi breg prišel. Gleda okoli sebe in premišljuje, ko stopi Urban sam poleg njega. — „Ali bi rad čez potok?“ vpraša posestnik. — „Ja“, odgovori učitelj, „pa ni mostu“. — „To nič ne dè“, reče Urban; „ako ti je prav, nesem te ja čez potok“. — Učitelj se je nekaj časa branil, končno pa je le privolil. Urban si sezuje čevlje; ko je hlače navikal, vzel je Grilčka na rame in stopil v vodo, ki je bila do kolen visoka. Sredi potoka pa se ostavi Urban in pravi: „Ti, Grilček, zdaj pa le hitro zavpij: Heil!“ — Učitelj pravi ves razburjen: „Kaj? Jaz? Jaz naj vpijem ‚heil‘? Jaz? Saj vendar veš, da sem Slovenec, pa Slovenec, pa Slovenec, pa ne vpijem ‚heil“, pa ne,

ne, ne“. — Hladnokrvno reče posestnik Urban: „Dobro, ako ne zavpiješ ‚heil“, te pa vržem v vodo“. — Grilček se je branil in branil; ko pa je videl, da bi ga Urban res najraje v vodo vrigel, zašepetal je tih: „Heil, heil“. — „O, to nič ne velja“, pravi Urban, „vpiti moraš, da se kaj sliši“. — In prestrašeni učitelj je pričel kričati na vse pretege: „Heil“, „heil“, „heil“.

Vsi smo se smejali. Radovedno pa sem jaz vprašal: „In potem? Ali ga je nesel na drugi breg potoka?“ — „Ne“, odgovori Miha, „ko je Grilček kakšnih pet minut vpil, vrigel ga je Urban vključ temu v potok. Ropotal in šimfal je kot vrabec v kaši, pa pomagalo mu ni. Ves jezen in moker je odšel domu“.

Naročil sem si še osminko „ta rdečega“, ko prične pripovedovati žnidar Kum o starih časih, ko so pili vino še tako po ceni kakor danes cukrpekerjev „met“ in se je dobil za stari „zeksar“ lepi zajutrk. „Takrat“, pripovedoval je Kum, „je bil na oglju te ceste meščan in pek Kipfl. Mož je zvečer v dobri tovarišiji rad malo pregloboko v glažek pogledal. Njegova žena pa se je rada malo kregala in mu je marsikatero grenko povedala, kadar je pricapljal domu. Seveda, piskrčke mu ni na glavo metala, kakor delajo to dandanes ženske. No, nekega večera je sedel Kipfl precej dolgo v krčmi. Se

par minut je manjkalo do ene po polnoči, ko je poskušal hišne vrata odpreti. Ključ je imel, ali luknje v ključavnici ni mogel najdeti. Prišel mu je pa „nohtvahter“ Ffi na pomoč. In v tem hipu pride Kipfl nekaj na misel. „Veš kaj“, pravi Ffi, „ko pridem jaz zdaj v sobo in prižgem luč, pa zavpij da je enajsta ura. Potem pa pridi jutri v mojo pekarijo, dobiš lep „evanoger-labl“. In res! Kipfl pride v spalno sobo, užge luč in ženka je že pričela ropotati ter mrmrati nekaj o lumpih, ki ponoči okoli pohajajo. „No“, pravi Kipfl, „saj še ni pozno“. — „Kaj, ni pozno? Eja mora biti vsak čas“. — Ali v tem hipu zavpije doli na cesti „nohtvahter“ Ffi: „Gospo in gospodje, naj povem, enajsta je ravno odbila“. Pomirjena se obrne gospa Kipfl na drugo stran in zaspi. Drugo jutro je Kipfl spal, gospa pa je sedela v pekariji, ko pride Ffi. „No, kaj bode dobrega?“ ga vpraša gospa. Ffi se je malo namuznil in odgovoril: „No, nič hudega, prišel sem po tisti „evanoger-labl“, ki mi ga je gospod obljubil, ker sem ob eni ponoči enajst klical“. Tega pa ne vem, kako je gospa Ffita pogledala ...

Jari je pazno poslušal in kimal z glavo. Mislil je pač: kako lepi so bili stari časi! Danes pa, — no, Bog se usmilil, danes nimamo več tako prijaznih „nohtvahtarjev“ ... Mahlzeit!

(Prihodnji naprej)